

19.09.2018

Він був енциклопедистом кібернетики

Нещодавно на сайті національного інформаційного агентства «[Укрінформ](#)» з'явилася стаття, присвячена академіку Віктору Михайловичу Глушкову. У ній журналіст М. Сорока розповідає про життєвий та творчий шлях видатного вченого-кібернетика, а також ділиться власними спогадами та враженнями від спілкування з ним ([Національна академія наук України](#)).

З дитинства В. М. Глушков захоплювався науково-фантастичною літературою. Читати навчився рано – ще в чотири роки. У дев'ять років захопився зоологією, пізніше – геологією. Потім його надовго полонила радіотехніка і автоматика. Почав конструювати моделі, керовані по радіо. Це потребувало виконання розрахунків, тому, освоївшись із математикою за середню школу, взявся за вищу математику. Приблизно до п'ятнадцяти років уже оволодів математичними знаннями в обсязі технічного вузу.

Отже, він мав ґрунтовну підготовку. Пізніше закінчив Новочеркаський політехнічний інститут (факультет енергетики) і Ростовський-на-Дону університет (механіко-математичний факультет). Усе це сприяло спеціалізації саме з обчислювальною технікою, кібернетики.

Незважаючи на те, що перша опублікована наукова праця (до речі, так само, як кандидатська і докторська дисертації) була пов'язана з абстрактною математикою, з 1955 р. він почав займатися кібернетикою в технічному і математичному аспектах. Цьому сприяло й запрошення до Києва, в Академію наук (АН) УРСР, на посаду керівника Обчислювального центру, з якого виріс очолений Віктором Глушковим Інститут кібернетики.

Чому саме Київ, а не, скажімо, Москву, вибрав молодий талановитий учений? Вочевидь, тут насамперед зіграла свою роль та обставина, що українська столиця на межі 1940–1950-х рр. стала центром зародження в СРСР кібернетики. Тогочасні невігласи ще називали кібернетику «буржуазною наукою», а у київській Феофанії видатні вчені-математики Михайло Лаврентьєв і Сергій Лебедев та їхні учні вже створили першу на

європейському континенті Малу електронну обчислювальну машину (МЕОМ).

Групу вчених-однодумців, які займалися одночасно розробленням як теоретичних, так і практичних основ нової науки, було об'єднано в невеличкому колективі Обчислювального центру Академії наук УРСР. У ньому Віктор Глушков, попри свій молодий вік, невдовзі стає визнаним лідером. Під його впливом в АН УРСР формується більш широке, ніж у засновника кібернетики Норберта Вінера, розуміння суті, предмету й завдань кібернетики. Обчислювальний центр береться за розв'язання цілого комплексу фундаментальних і прикладних кібернетичних проблем. Віктор Михайлович – в епіцентрі цих пошуків. Він – і їхній ініціатор, і теоретик, і безпосередній організатор. Обнадійливим результатом цих зусиль стає створення універсальної електронно-обчислювальної машини «Київ».

За деякий час під керівництвом В. М. Глушкова розробляються основні принципи використання ЕОМ для управління виробничими процесами. Колективу київських кібернетиків стає «тісно» в рамках Обчислювального центру, і він був перетворений у 1962 р. на Інститут кібернетики. Він стає головною в СРСР організацією з розроблення цифрових автоматів і вирішення низки інших проблем. Будуються нові корпуси інституту з численними лабораторіями, експериментальними майстернями, Спеціальним конструкторським бюро математичних машин і систем, з дослідним виробництвом. На південній київській околиці з'являється ціле кібернетичне містечко. У ньому народжується ціла серія нових ЕОМ: «Промінь», «Мир», АСОР, АРКУС, «Київ-67», напівпровідникова машина широкого призначення «Дніпро»...

Повний текст статті читайте на сайті національного інформаційного агентства «Укрінформ» за посиланням: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2534019-vin-buv-enciklopedistom-kibernetiki.html>